

Przedmowa	9
POZYTYWIZM. REALIZM I NATURALIZM	11
1. Pozytywiści wobec przeszłości i teraźniejszości	12
▶ Architektura drugiej połowy XIX w.	12
▶ Sztandary pozytywistów i mistrzowie filozofii pozytywnej	16
Teksty	
Adam Asnyk, <i>Daremne żale</i>	18
Eliza Orzeszkowa, [<i>Powstańcza mogiła</i>]	19
▶ Przypomnienie lektury z gimnazjum	
Powieści historyczne Henryka Sienkiewicza	23
Komentarz	
Jerzy W. Borejsza, <i>Noc postyczniowa</i>	25
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	26
Dlaczego petent jest obowiązany uiścić opłatę, a nie może po prostu zapłacić?	
Styl urzędowy	27
2. Polscy pozytywiści i palące tematy	34
Teksty	
Eliza Orzeszkowa, [<i>Żniwa w Bohatyrowiczach</i>]	38
Eliza Orzeszkowa, * <i>Kilka słów o kobietach</i>	39
▶ Przypomnienie lektury z gimnazjum	
<i>Kamizelka</i> Bolesława Prusa	40
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	42
O czym oraz w jaki sposób informują nas radio, prasa i telewizja?	
Styl dziennikarsko-publicystyczny	42
3. Poszukiwanie prawdy o rzeczywistości	50
▶ Mistrzowie prozy realistycznej	52
▶ Malarstwo realistyczne	54
Teksty	
Émile Zola, <i>Nana</i>	
Przewodnik po lekturze	57
<i>Nana</i> (fragmenty)	59
Gustave Flaubert, * <i>Pani Bovary</i>	
Przewodnik po lekturze	62
<i>Pani Bovary</i> (fragmenty)	64
Komentarz	
Janina Kulczycka-Saloni, [<i>Naturalizm</i>]	68
Agnieszka Drotkiewicz, * <i>Emma Bovary tańczy na wielu parkietach</i>	69
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	71
Skąd tyle słów w polszczyźnie? Wyrazy obce	71

4. Labirynty realizmu. <i>Lalka</i> Bolesława Prusa	77
Teksty	
Bolesław Prus, <i>Lalka</i>	
Przewodnik po lekturze	79
▶ Warszawa Prusa	85
[<i>Wokulski w Paryżu</i>]	86
[<i>Rzeczki o sytuacji warszawskich Żydów</i>]	87
▶ Przykładowa interpretacja	
Obraz Warszawy w <i>Lalce</i> Bolesława Prusa	91
Komentarz	
Józef Bachórz, [<i>Miłość Wokulskiego</i>]	94
Henryk Grynberg, [<i>Wizerunek Żyda w literaturze pozytywistycznej</i>]	95
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	96
Tym samym językiem, a jednak odmiennie.	
Zróżnicowanie środowiskowo-zawodowe polszczyzny	97
5. Pytania o wartości. <i>Zbrodnia i kara</i> Fiodora Dostojewskiego	101
▶ Miasto	104
Teksty	
Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>	
Przewodnik po lekturze	106
<i>Zbrodnia i kara</i> (fragmenty)	109
Komentarz	
Lew Szestow, [<i>Wybory Raskolnikowa</i>]	112
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	114
Czy zwierciadło rzeczywistości precyzyjnie odbija gościńiec?	
Język polski w okresie pozytywizmu	114
Dialogi z tradycją	122
Anna Kamińska, <i>Niemowa</i>	122
Czesław Miłosz, <i>Żona Karola Darwina</i>	123
Stefan Chwin, [<i>Wizyta u Hersego</i>]	123

MŁODA POLSKA 125

1. Nastroje epoki, nowe pytania	126
▶ Filozofowie epoki	129
▶ Ważne kierunki w sztuce przełomu wieków (część 1)	130
Teksty	
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Koniec wieku XIX</i>	133
* <i>Lubię, kiedy kobieta</i>	135
<i>Anioł Pański</i>	136
<i>Hymn do Nirwany</i>	139
Stanisław Korab Brzozowski, * <i>O przyjdź!</i>	140
Leopold Staff, <i>Deszcz jesienny</i>	140
<i>Kowal</i>	142

▶ Przykładowa interpretacja <i>Kowal Leopolda Staffa</i>	143
Komentarz	
Teresa Walas, <i>Światopogląd dekadencji</i>	144
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	146

2. Być artystą

▶ Poeci przekłęci	149
▶ Młodopolskie pisma artystyczne	150
▶ Modernistyczni cyganie	152

Teksty

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Evviva l'arte</i>	154
Stanisław Przybyszewski, * <i>Confiteor</i>	155
Charles Baudelaire, * <i>Padlina</i>	158
▶ Rzeźba w okresie modernizmu	158

Komentarz

Bożena Sadkowska, <i>Homo dandys</i>	161
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	162

Schooling non stop (także w czasie free-time'u), a nie tylko od przypadku do przypadku – to nie problem, a numer jeden na świecie.

Zapozyczenia we współczesnym języku polskim	162
--	-----

3. Poeci w poszukiwaniu istoty świata i nowego języka

▶ Ważne kierunki w sztuce przelomu wieków (część 2)	172
---	-----

Teksty

Paul Verlaine, * <i>Sztuka poetycka</i> (fragment)	177
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Melodia mgieł nocnych</i>	177
Arthur Rimbaud, * <i>Statek pijany</i>	179
Jan Kasprzowicz, <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i>	182
<i>Dies irae</i>	184
*** [Rozmiłowała się ma dusza]	190
*** [Witajcie, kochane góry]	191
Leopold Staff, <i>Przedśpiew</i>	192

Komentarz

Maria Podraza-Kwiatkowska, [<i>Zasada sugestii</i>]	193
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	194

 Dzięki czemu możemy się porozumieć? Język jako system znaków	195
--	-----

4. Nowa proza – Żeromski, Conrad

Teksty

Stefan Żeromski, <i>Wierna rzeka</i>	
Przewodnik po lekturze	202
<i>Wierna rzeka</i> (fragmenty)	204
Joseph Conrad, <i>Jądro ciemności</i>	
Przewodnik po lekturze	209
<i>Jądro ciemności</i> (fragmenty)	210
▶ <i>Jądro ciemności</i> na ekranie, czyli <i>Czas Apokalipsy</i>	213

Komentarz	
Zdzisław Najder, [<i>Conrad – pisarz nowoczesny</i>]	215
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	216
5. Młodzi polscy poszukiwania pierwotności. <i>Chłopi</i> Władysława Reymonta	217
▶ Chłop malowany	218
▶ Młoda Polska tatrzańska	220
Teksty	
Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i>	
Przewodnik po lekturze	222
<i>Chłopi</i> (fragmenty)	224
Komentarz	
Kazimierz Wyka, [„ <i>Chłopi</i> ” – związki z epoką]	228
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	229
W tym samym języku, a jednak inaczej. Zróżnicowanie polszczyzny	229
6. Stanisław Wyspiański i teatr modernistyczny	236
▶ Teatr końca XIX w. – najważniejsze osobowości	238
Teksty	
Stanisław Wyspiański, *** [<i>Niech nikt nad grobem mi nie płacze</i>]	240
Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>	
Przewodnik po lekturze	241
<i>Wesele</i> (fragment)	246
Tadeusz Żeleński-Boy, <i>Plotka o „Weselu”</i>	250
▶ <i>Wesele</i> na ekranie	252
▶ <i>Wesele</i> na deskach współczesnego teatru	254
▶ Przykładowa interpretacja	
Przepowiednia Wernyhory	255
Komentarz	
Franciszek Ziejka, <i>Magia „Wesela”</i>	257
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	258
J akaż jest przeciw wćoczni złego twoja tarcza, człowiecze końca wieku? ”	
Język okresu Młodej Polski	259
Dialogi z tradycją	265
Marcin Świetlicki, <i>Pora śmierci choinek</i>	265
Andrzej Bursa, <i>Ja chciałbym być poetą</i>	266
Jonasz Kofta, <i>Rimbaud, Aniele stróžu mój</i>	267
Czesław Miłosz, <i>Traktat poetycki</i> (fragment)	268
Tadeusz Nowak, <i>A jak królem, a jak katem będziesz</i> (fragment)	268
Teatralny cyrograf. Wywiad z Grzegorzem Jarzyną i Krzysztofem Warlikowskim (fragmenty)	269
Sprawdź się w pisaniu. Zestaw zadań i wskazówek	271
Lektury dla ciekawych	280
Problemy do powtórzeń	281
Indeks rzeczowy	283
Indeks osób i utworów	289